

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. III. Quotuplicia fuerint præcepta in lege veteri?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

longè maximus, & excellentissimus minister divine legis, quæ data fuit in monte Sinai, &c.

40. Plura verò mirabilia & terribilia in eo mōte contigerunt, cum Decalogi lex per illum promulgata est. Nam totus mons ardebat igne. Totus fumabat, quia ex igne, tanquam ex fornace, ascendebat fumus. Nubes deniffima montem operiebat. Audiebantur tonitrua, micabant fulgura, & clangor tubæ seu buccinæ perstrepebat. Tum demum Angelus, tubali & horribili voce, Decalogum proclamabat, ut posset exaudiri à toto populo circumstante, id est, à tribus hominum millionibus, qui tunc aderant in circuitu montis.

41. Porro qualis fuerit illa buccina disputant Interpretes. Judæi fabulantur fuisse cornu illius arietis, qui ab Abrahamo pro Isaac fuit immolatus, Genes. 22. Alii verò communiter æstimant, tubam illam fuisse æream, non corneam; & Angelum per collisionem aëris edidisse talem sonum, qualis ab inflata buccina, vel tuba prodire solet.

Sed quidquid sit de hoc, notandum est, duplicem fuisse sonum illius tubæ seu buccinæ. Unum confusum, quo populus Judaicus evocabatur ex remotioribus castrorum partibus, ut veniret ad radicem montis in circuitu, & ibi legem Decalogi paulò post promulgandam audiret. Alterum distinctum & articulatam, quo Angelus in ipso monte existens, & Dei personam gerens, populo ad radicem montis jam collecto, Decalogum promulgabat.

42. Notandum etiam cum D. Augustino epist. 119. & Leone Papà serm. 1. de Pentecoste, promulgationem legis Moysi, figuram fuisse promulgationis legis Evangelicæ, & eorum quæ tunc facta sunt. Nam primò sicut lex Mosaica promulgata est die quinquagesimò post Pascha, id est in die Pentecostes, sic etiam lex Evangelica, ut constat Act. 2. Secundò, sicut illa in monte Sinai, ita ista in monte Sion promulgata est, juxta illud Isaïæ 2. *De Sion exibit lex, & verbum Domini de Jerusalem.* Tertiò, sicut ibi audita sunt tonitrua & fulgura, ita hic factus est repente de cælo sonus, tanquam adveniens spiritus vehementis. Quarto, sicut ibi apparuit ignis & fumus; ita hic apparuerunt dispersa lingua tanquam ignis. Quintò, sicut ibi timore perculsi sunt Judæi, ita hic Apostoli. Demum sicut ibi Angelus clangore buccinæ verba Decalogi perstrepebat, ita hic tuba Evangelica Apostolorum ore insonuit, ejusque sonus in omnem terrarum orbem exivit.

ARTICULUS III.

Quotuplicia fuerint præcepta in lege veteri?

43. Triplicia fuerunt præcepta legis Mosaicæ, moralia, ceremonialia, & judicialia. Ita D. Thomas quæst. 99. Et colligitur ex illo Deuter. 5. *Loquar tibi omnia mandata mea, & ceremonias, atque judicia.* Et ex illo Pauli ad Romanos 7. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & justum, & bonum.* Ubi Apostolus legem veterem vocat mandatum sanctum, propter ceremonialia, justum, propter judicialia; bonum, propter moralia, ut observat S. Doctor art. 4. quæstionis citata.

44. Ratio etiam suffragatur, finis enim lege Mo-

saicæ erat dirigere populum Judaicum, & convenienter ordinare, tum in iis quæ spectant ad rectitudinem naturalem rationis humanæ; tum etiam in iis quæ ad cultum divinum, & ad justam politiam pertinent. Ad primum data erant præcepta moralia; ad secundum, ceremonialia; ad tertium, judicialia. Et per hæc tria simul sumpta homo convenienter ordinatur circa seipsum, circa Deum, & circa proximum; ac per ea, si bene observarentur, Respublica Judæorum in felici & florenti statu conservanda erat, ut Deus illis promiserat Deuteron. 28.

Præcepta moralia (ut notat S. Thomas hic qu. 100. art. 11.) sunt in triplici differentia: 45.
 B nam quædam (inquit) sunt communissima, & adeò manifesta, quod sunt quasi fines præceptorum; unde in eis nullus potest errare secundum judicium rationis. Quædam verò sunt magis determinata, quorum rationem statim qui libet etiam popularis potest de facili videre; & tamen quia in paucioribus circa hujusmodi editione indigent; & hæc sunt præcepta Decalogi: Quædam verò sunt, quorum ratio non est adeò cui libet manifesta, sed totum sapientibus. Et ista sunt præcepta moralia superaddita Decalogo, tradita à Deo populo per Moysen & Aaron. Sed quia ea quæ sunt manifesta, sunt principia cognoscendi ea quæ non sunt manifesta, alia præcepta moralia superaddita Decalogo, reducuntur ad præcepta Decalogi per modum cujusdam additionis ad ipsa: nam in primo præcepto Decalogi prohibetur cultus alienorum Deorum; cui superadduntur alia præcepta prohibitiva eorum quæ ordinantur in cultum idolorum; sicut habetur Deuteron. 18. *Non inveniar in te qui iustret filium suum, ut filiam suam, ducens per ignem, nec sit maleficus, neque incantator; nec Pythones consultat, neque Divinos, nec quarat à mortuis veritatem.* Secundum autem præceptum prohibet perjurium: superadditur autem ei prohibitio blasphemiarum, Levit. 14. & prohibitio falsæ doctrinæ, Deuteron. 13. Tertio verò præcepto superadduntur omnia ceremonialia. Quarto autem præcepto de honore parentum superadditur præceptum de honorificatione senum, secundum illud Levit. 19. *Coram cævo capite consurges, & honora personam senis;* & universaliter omnia præcepta inducentia ad reverentiam exhibendam majoribus, vel ad beneficia exhibenda, vel æqualibus, vel minoribus. Quinto autem præcepto, quod est de prohibitione homicidii, additur prohibitio odii & cuiuslibet molitionis, contra proximum; sicut illud Levit. 19. *Non stabis contra sanguinem proximi tui;* & etiam prohibitio odii fratris, secundum illud, *Ne oderis fratrem tuum in corde tuo.* Præcepto autem sexto, quod est de prohibitione adulterii, superadditur præceptum de prohibitione meretricii, secundum illud Deuteron. 24. *Non erit meretrix de filiabus Israel, neque fornicator de filiis Israel;* & iterum prohibitio vitii contra naturam, secundum illud Levit. 18. *Cum masculo non commisceberis, cum omni pecore non coibis.* Septimo autem de prohibitione furti adiungitur præceptum de prohibitione usuræ, secundum illud Deuteron. 18. *Non teneris fratri tuo ad usuram;* & prohibitio fraudis, secundum illud Deuteronomii 25. *Non habebis in sacculo diversa pondera;* & universali-
 ter

ter omnia, quæ ad prohibitionem calumniam
& rapinæ pertinent. Octavo verò præcepto,
quod est de prohibitione falsi testimonii, ad-
ditur prohibitio falsi iudicii, secundum illud
Exodi 23. *Nec in iudicio plurimorum acquiesce
sententia, ut à veritate devies; & prohibitio
mendacii, sicut ibi subditur, mendacium fugies;*
& prohibitio detractionis, secundum illud
Levit. 19. *Non eris criminator & susurro in popu-
lis.* Aliis autem documentis (puta præcepto
de non concupiscenda uxore alterius ad coe-
undum, & præcepto de non concupiscenda re
qualibet, vel qualicumque possessione alterius
ad possidendum illegitimè præter consentum
eius & voluntatem) nulla alia adiunguntur;
quia per ea universaliter omnis mala concu-
piscencia prohibetur. Hæc S. Thomas, quibus
differentiam præceptorum moralium veteris
legis luculenter exponit.

46. Quoad præcepta verò ceremoniæ, Gene-
brardus, sub finem Chronologiæ, ex Burgenſi
& aliis Doctoribus, asserit, ea in antiqua lege
usque ad numerum sexcentorum tredecim ascen-
dissè; ex quibus erant ducenta quadraginta o-
cto affirmativa, tot scilicet quot sunt in homine
membra & ossa, & trecenta sexaginta quinque
negativa, quot in anno dies numerari solent.
Omnia tamen ad quatuor genera revocari pos-
sunt. Alia enim erant de sacrificiis, quorum tria
erant genera in antiqua lege, nempe holocau-
stum, hostia pacifica, & hostia pro peccato, quo-
rum differentiam explicabimus in Tractatu de
virtutibus cardinalibus disp. 3. art. 1. ubi de re-
ligione agemus. Alia de Sacramentis, quæ varia
extiterunt in antiqua lege, tam pro laicis, quam
pro Sacerdotibus & ministris templi; ut Cir-
cumcisio, Agnus paschalis, consecratio Sacer-
dotum, usus panis propositionum, ablutio ma-
nuum & pedum, rasio pilorum, & similia, de
quibus ait S. Thomas hic quæst. 102. art. 7. Item
in veteri lege quadam erant præcepta ceremo-
nialia de rebus sacris, quæ ad divinum cultum
tanquam instrumenta & adminicula ordinaban-
tur, inter quas istæ erant præcipuæ; Tabernacu-
lum, Arca fœderis, continens duas legis tabulas,
virgam Aaronis, quæ fronderat, & urnam au-
ream cum manna; propitiatorium; quod erat
ad instar cuiusdam mensæ ex auro purissimo,
mensa panum propositionis; altare thymiamatis
seu incensii, in quo incendebatur thus, & alia
aromata suavissimi odoris; altare holocaustii, in
quo omnes victimæ offerebantur; & demum
varia vasorum genera, nempe acetabula, phia-
la, thuribula, cyathi, lebetes, hydræ, mortaria,
lucerna, &c. de quibus accuratè disserunt Jo-
sephus lib. 3. antiquitatum, & Ribera lib. 3. de
Templo Salomonis. Denique in veteri lege ali-
qua erant præcepta ceremoniæ de aliquibus
observantiis legalibus, quibus ex decreto Dei
populus Judæorum discernebatur ab aliis Gen-
tibus, inter quæ præcipuæ erant, abstinentia à
suffocato, sanguine, pinguedine, carne suilla, ab
animalibus, quæ non haberent unguam divi-
sam, sed solidam & unitam, quæque etiam non
ruminarent; manducatio panum azymorum,
lactucarum agrestium, & aliorum id genus, quo-
rum significationem fuse ac eruditè explicat S.
Thomas quæst. 102. art. 6. Ejusdem generis hæc
erant: *Non coques hœdum in lacte matris suæ. Non
arabis in bove & asino. Veste quæ ex duobus texta est
non indueris. Non indueris vestimento, quod ex lana, li-*

A noque contextum est. Qui tetigerit mortuum, immun-
dus erit usque ad vesperam.

De præceptis judicialibus abundè disserit S. 47.
Thomas quæst. 104. & 105. ubi ea ad quatuor
capita revocat. Nam quædam præscribunt cer-
tum ordinem iustitiæ inter Principem & popu-
lum, quædam inter ipsos cives; quædam inter
populum & extraneos; quædam denique inter
domesticos ejusdem familiæ. Exempla passim
sunt in Scriptura: v.g. pro Principe dantur præ-
cepta quomodo creandus sit, quomodo se gere-
re debeat erga populum, & vicissim populus er-
gatum. Similiter pro populo & civibus inter
se dantur præcepta emptionis & venditionis, &
aliorum contractuum. Pro extraneis dantur
præcepta de susceptione advenarum & pere-
grinorum, & de modo belli gerendi contra ho-
stes. Denique pro domesticis leges sunt de viro
& uxore, de parentibus & liberis, de dominis &
servis, de consanguineis & affinis, an sint inter
eos inenda matrimonia, & cætera alia.

Differunt autem hæc præcepta à moralibus, 48.
quod moralia ad legem naturæ proximè perti-
neant; judicialia verò valde remote, cum tan-
tum sint determinationes eorum quæ generaliter
in jure naturali continentur: v.g. jure natu-
rali fures puniendi sunt, jure autem illo judicia-
li pœna mortis eis infligitur. A ceremonialibus
verò tripliciter differunt. Primò, quia ceremo-
nialia pertinebant ad cultum divinum, judicia-
lia ad iustitiam cum proximo servandam. Sec-
undò, quia ceremonialia per se primò instituta
erant ad Christum & mysteria Christianæ reli-
gionis significanda & figuranda, non autem ju-
dicialia. Ex quo sequitur tertium discrimen,
nempe quod ceremonialia omnia desierint, imò
& mortifera sunt; judicialia verò aliqua adhuc
remaneant, non quidem quatenus à veteri lege
sunt præscripta, sed solum quatenus sunt à Re-
gibus & Legislatoribus in utilitatem publicam
assumpta; alia verò mortua quidem sunt, non
tamen mortifera, cum absque peccato observa-
ri possint, ut ex dicendis articulo sequenti pa-
tebit.

ARTICULUS IV.

An, & quando lex vetus abrogata sit?

§ I.

Prima pars quæstionis resolvitur.

Dico primò, lex vetus de facto abrogata est, 49.
& desinit obligare.

Conclusio est certa de fide, & definita ab A-
postolis in Concilio Jerosolymitano super hac
quæstione habito, eamque passim docet Paulus
in suis epistolis, præsertim ad Rom. 6. versu 15.
ad Galat. 3. versu 19. ad Ephes. 2. versu 14. & ad
Coloss. 2. versu 16.

Confirmatur ex illo ad Hebræos 7. *Translatio* 50.
Sacerdotio necesse est ut legis translatio fiat: Atqui
Sacerdotium veteris legis translatum est in Sa-
cerdotium novæ legis, ut tota epistola ad He-
bræos contendit Apostolus: Ergo & ipsa lex
translata est in novam, sicque tandem abrogata,
de facto desinit obligare.

Si autem quæras, cur abrogata fuerit? Re- 51.
spondeo primò, illà abrogatam esse propterea,
quod vetus testamentum imperfectum esset & im-
mum.